

Ezért kíméletlen gúny és örökös gáncs jut ki neki néneji részéről, akárcsak az eltaszított Cordeliának. De atyja szíve is elfordul tőle mesterkéletlen, «nyers egyenessége» miatt, épen úgy mint Learé legifjabb leányától. Ez az alaphelyzet, és eddig tart az egyezés, de az úgyszólván teljes. (Az atyai szeretetet és gondoskodást elvesztett, kitaszított Cordeliához hasonlóan Jusztinkának is menekülnie kell, de itt már egészen más az indíték: Cordelia hibája erény, Jusztinka azonban erkölcsi botlásáért lakol.)

A kiindulópont tárgyi azonosságán kívül a *Lear király* hatása mellett elsősorban az szól, hogy az a helyzet, amelyen Shakespeare-nél az egész drámai cselekvény felépül, Fáy regényében mint mellékes részlet csak egy epizódyszerű elbeszélésben foglal helyet. A hatás ebben az esetben nem oly mélyreható, nem annyira szembetűnő, de sokkal bizonyíthatóbb, mint ha a regény építményének alapjában, vagy egészen lényeges, döntő fordulatában rejlenék az egyezés. Akkor még meg kellene gondolni, hogy vajon nem a hasonló helyzet követel-e azonos motiválást nem kellett-e regénye menetének Fáy-t is szükségszerűen ahhoz a beállításhoz vezetnie, amelyből Shakespeare kiindult, tehát nem a költői gondolat hasonlóságából folyó egyező megoldások véletlen találkozásáról van-e szó. A *Lear király* exozíciója azonban a *Bélteky-házban* a regény felépítésétől függetlenül megkonstruált, önállóan kidolgozott vagy mondjuk készen kapott betétként hat, melynek még abban az epizódban sincs szerves szerepe, amelynek bevezetéséről szolgál. De a kölcsönzés mellett szól már maga az is, hogy Fáy két idősebb és az igazszívű fiatalabb harmadikkal szembenálló nővért szerepeltet, amiből a *Bélteky-házban* semmi sem következik, nem úgy mint a *Lear királyban*. Shakespeare Goneril és Regan egymást felülmúló szívtelenségével a Learre visszasújtó tragikum fokozódását készíti elő és motiválja, Fáy-nál azonban azon, hogy Jusztinkának két néneje van, épenséggel semmi sem fordul meg.

Fáy motiválni igyekszik ugyan az apának és leányainak shakespearei szembenállásával Jusztinka későbbi sorsát, tehát a Létay-család bemutatása az első pillanatra Fáy saját leleményének látszhatik, de a kiindulás és a fejlemények közötti összefüggés lazasága és ötletszerűsége mégis csak azt bizonyítja, hogy az annyira jellegzetes kiinduló helyzetet Fáy a *Lear királyból* vette át.

Ez az átvétel inkább csak kuriózum, a *Bélteky-ház* eredetiségét egyáltalán nem érinti.

BÁNREYVY GYÖRGY

HORATIUS HATÁSÁNAK LEGKORÁBBI NYOMA:

Az IK. 1934. 402. lapján közölt részlethez fűzött jegyzet 1597-ben állapítja meg a Horatius-hatás legkorábbi jelentkezését irodalmunkban. Tény, hogy Tasnádi Péter adta ki ekkor a *Postumushoz* intézett ódát — a művet említi Szabó Károly *Régi magyar könyvtára* is. (I. 290. 333. sz.) De az évszámot előbb is vihethük: ez a vers ugyanis előfordul a bártfai énekeskönyvben is (381. l.), s ez 1593-ban jelent meg. Hogy felvették bele, azt mutatja, hogy már előbb is népszerű volt. Ugyane vers előfordul a Szolga Mihály diáriumban (EPhK. 1888:165., IK. 1915. 435:23 és 1885:29.). Tehát 1597 helyett 1593-ra kell tenni az évszámot.

GULYÁS JÓZSEF.

SZABOLCSKA MIHÁLY LEVELESLADÁJÁBÓL.

(Első közlemény.)

Szabolcska Mihálynak már igen korán, még a kilencvenes évek első felében, egy csomó irodalmi ismeretséget szerzett költői hírneve. Ezek az ismeretségek csakhamar barátsággá mélyültek; majd megismerték és megszerették a költőt a pesti írók is, de mint vidéki ember elsősorban levelezéssel tartotta fenn a kapcsolatot író-barátaival. Leveleiket egyszer nagyobb, más-szor kisebb gonddal megőrizte — hagyatékában száznál több ránk is maradt. Ebből a gazdag anyagból Szabolcska László, a költő fia, még atyja életében közzétett 17 levelet, Gárdonyinak Szabolcskához intézett 25 levele közül kiválogatva az érdekesebbeket¹, a többi azonban kiadatlan. A költő idősebb fia, Szabolcska Mihály dr. törvényszéki bíró, rendelkezésemre bocsátotta az egész levélananyagot: az ő engedelmével közlöm az alábbi leveleket Nem nyomatom lemindet, csak az irodalmi szempontból érdekeseket, de még ezek közül is el kellett természetesen hagynom azokat, amelyeknek írói még élnek.

A leveleket változtatás nélkül közlöm, csak az egyikből voltam kénytelen törölni egy kisebb részt: olyan családi dolgokról van ott szó, amelyekhez sem az irodalomnak, sem a nagy közönségnek nincs köze.

A keltezetlen levelek írásainak idejét és helyét, ha meg lehetett állapítani, sarkos zárjelbe foglalva közlöm.

Benedek Elek levele.

Kisbaczon, 1923. márc. 20.

Kedves barátom, az én fiatal barátaim éppenséggel nem becsülték túl a te «befolyásodat»: tisztában voltak és vannak azzal, mit jelent a te neved és a te vezérkedő munkád a megkezdett mentő akcióban. Mert itt a szó legszomorubb értelmében az erdélyi irodalmat s ezzel kapcsolatosan az erdélyi magyarságot kell megmentenünk. Ha nem is tehetjük egyszerre, lassanként ki kell tessékelnünk az irodalom berkeiből a kakukmadarakat. Én az új hangnak nem üzenek hadat, ha ez a hang magyar, hisz annak idején te magad is új hangot hoztál a költészetbe, újat, mely azonban nemcsak magyar volt, de örökéletű is, mert e hangok minden idők magyarjának a lelkéhez, a szívéhez az utat meg fogják találni. Ebben az értelemben beszéltem a kolozsvári gyűlésen, a hol különböző irányzatok képviselői voltak jelen, s egyetlen disszonáns hang nem támadt szavaim nyomán. «Kinek a szekere farán ülsz, annak dudold a nótáját» — így a székely közmondás — a mi nótánkat kell dudolnia annak, a világ bármely részéből is jött ide, aki itt élni s halni akar. Azt a cikket, amelyről te emlékezel, nem olvastam, sejtlemem sincs arról, hogy melyek ujságban jelent meg, de affelől nyugodt lehetsz, hogy a mi szövetségünk keretében e fajta cikkeknek helye nem lehet. Az ideig-óráig megköttyagosodott fajmagyar írók kijózanodtak, s hál' Istennek, még idejében észrevették, hogy a tehetségtelenségnek zagyva, értelmetlen strófiák mögé menekülése éppenséggel nem irodalom. Ebben az észrevételben, ebben a kijózanításban nekem is volt némi részem, s ha ma, a 12-ik órában sikerül megmozditanunk minden erkölcsi és anyagi erőt

¹ Gárdonyi Géza élete és költészete c. könyvében (1926).

a mentőmunkában való résztvételbe, a verébcsiripelések hamarosan elfognak némulni.

Ha bizonyos volnék abban, hogy erős hitemet majd szörnyű csalódás fogja megrendíteni, akkor sem állnék félre: meg kell tennünk mindent, amivel fajunknak s a magunk nevének tartozunk.

Hát, tegyük meg, édes öreg barátom!

Isten áldjon minden jóval, édes barátom. Meleg szeretettel ölel, csókol
öreg hived és barátod
Benedek Elek.

A Czimbora gyermeklap hivatalos papirosán.

Beöthy Zsolt levele.

Kedves Miskám,

Budapest, 1914. nov. 22.

tudod-e, hogy a *Legendá*-ban költészetünknek s a keresztyén szimbolikának egyik legsikerültebb versét írta meg? Boldog voltam, mikor olvastam, boldog vagyok, mikor rá gondolok. A költői ihlettség fényes ajándékát, melyet Istentől vettél, nem köszönhetted meg neki szebben és méltóbban, mint ezzel a költeménnyel. Az én lelkem pedig tele van nemcsak a te lelked ilyen elragadó megnyilatkozásának örömeivel, hanem csodálatával is. Csodálattal a mi fenséges keresztyén eszmevilágunk iránt, mely kétezer éves korában is ilyen új, eredeti, mély és úde motívumokat hajthat.

Sokszor ölel és gratulál neked, de a kedves, jó nagylisztelettű asszony-
nak is —

szerető barátod
Beöthy Zsolt

Endrődi Sándor levelei.

1.

Kedves Miskám.

(Családi bajait panaszolva egy nagy csapásról emlékszik meg, azután így folytatja:)

Úgy jött mint az isten nyíla. Ezért nem válaszoltam az Ady Endre versedre, melyet nekem ajánlottál. Nem volt kedvem a tréfára s csak most reflektálok rá. Most is csak prózában, és elmondom neked a következő igaz történetet.

Néhány nap előtt nálam járt Teleki Sándorné s ijedten kérdezte tőlem, hogy nincs-e valami bajod, nem zavarodtál-e meg, mert a Bpesti Hirlapban egészen hülye verseket olvasott tőled.

Erre aztán én néztem Telekinére, hogy ő nem zavarodott-e meg? De azt' kitudódott, hogy Ő a Holnaposokról *mitsem tud*, külföldön járt, nem ismeri az itteni modern költői ágaskodásokat.

Hát, édes barátom, többen is lehetnek így s ne bolondozz tovább, mert téged gondolnak bolondnak.

Mi, a kik kurzusában vagyunk a folyó ügyeknek, mi méltányoltuk jól sikerült szatiraidat (melyekért, mint Béia fiam referálja, a Független Magyarország husvétii számában Ady Endre «Költőcske Mihályhoz» című versében jól kikaptál!) — ám a nagy közönséget nem igen érdeklik ezek a dolgok s te csak reklámot csinálsz a nyugati svindlereknek. Hagyd abba s irj tovább is a magad kedve s módja szerint. Van itt elég egyéb baj, elkeseredésre, hahotázásra méltó.

Ha 26-ika után ismét elnapolják az országgyűlést: akkor leszaladok hozzád s megbeszélünk egyet-mást.

Addig is szeretettel ölel s mindnyájatokat szívből üdvözöl
Bpest 909 ápr. 17.

igaz hived
Sándor.

2.

Kedves Miskám!

Az ember lassanként kifogy az ötletekből. Márta karácsonyfája alá egy kis munka-kosarat küldök, okosabb nem jutott az eszembe. Neked pedig «szállítok» egy kötet Anakreoni Dalt s ígérem, hogy már ezután csak a vizet dicsérem. (L. Pesti Hirlap karácsonyi száma.)

És most mindnyájatoknak boldog és kedves ünnepeket!

Az enyém csöndes lesz és kissé szomorú is. Családtalan. Nagyobbik fiam a tengeren, kisebbik fiam más családban, a jegyese szoknyáján. Én, mint afféle letörött alak, itthon a csöndes zugomban.

Öreg ember bizony — felesleges ember.

De nem volna semmi baj, ha kedvemre tudnék még dolgozni és beragyogná szomorúságomat a magyarság biztató jövődjéje. Ám, itt oly dolgok mennek végbe, melyek épenséggel nem felemelők. Nincs nekünk már semmi ellenálló képességünk. Öreg szervezet vagyunk mint nemzet is.

A magunk kis történetéből mondok el neked valamit jellemzésül.

Beöthy Zsolt, a Kisf. Társ. elnöke, Molnár Ferenc Liliomának színrehozatala alkalmából direkt kiment Molnár Ferenchez, *bemutatta* magát neki és teljes elragadtatással gratulált a sikerhez neki. (Ezt nem tette meg egyetlen *magyar* íróval sem. Mikor Gárdonyi Bor-át adták, még csak levélben sem üdvözölte a szerzőt! Ezt Gárdonyitól magától tudom.) Most Molnárt Kisfaludystának is ajánlani fogja! A minap a társaság ülése utáni vacsorán beszéltek a dolgról. Gárdonyi is ott volt s csöndes megjegyzéseket és kifogásokat tett Molnár jelölése ellen. Erre felállt Vargha Gyula és határozottan kijelentette, hogy abban az esetben, ha Molnárt bevásztják, ő *kilép* a Társaságból. Épp így Sebestyén Gyula.

Mindezt Gárdonyi beszélte el nekem, s a dolognak valószínűleg lesz folytatása is.

Igy adjuk át lassanként a Kisfaludy Társaságot is az *Ordög*-ök erkölcséinek, mely lehet geniális mű, de hogy nem magyar erkölcs a bizonyos.

Magunk vágjuk a fát magunk alatt. Szóval át fogunk alakulni de nem az előnyünkre.

Ilyen értelemben irtam egy poémát «Öreg legények» czimmal, de nem tudom mit csináljak vele. Majd ha egyszer feljössz, elolvasom neked.

Szeretettel ölel s a tiéidet szívből köszönti

Ódon pályatársad
komád
Sándor.

Bp. 909 decz 19.

3.

Kedves Miskám!

Ezerszer csókollak a szívem szerinti kis verses könyvedért, melyet ahogy a postán megkaptam, rögtön el is olvastam s bár egy-kettő kivételével mindet ismertem, nagyon örültem, annak, hogy így egy bokrétában mégis mennyire harmonikusak s szerencsés könyvcimedhez mind mennyire

simulók, — szóval: édes, bájos kis gyűjtemény, — igazi lelki pihenő ebben a khaotikus világzajban. Nagyon jól van összeállítva és nagy dolognak tartom, hogy egyhuzamban olvasva is zavartalanul élvezhető. Nem zökken ki az ember egy pillanatra sem az alaphangulatból, minden egyes poémánál érzi a szívet a szíved dobogását.

Nem is hasonlíthatom máshoz a kötetedet mint egy kedves nyájas őszi alkonyathoz, melynek még pazarul van fénye, virága, madárdala, de azért minden rajta reszket átélte örömeik, nem várt csalódások, visszavisszatérő fájdalmak, s a csöndesedő, halkabb idők melankoliája, melyet mégis család- és emberszeretet, az igaz hitben való teljes és tiszta megnyugvás tesz és büvöl vigasztalóvá.

Summa summarum: java munka, és most fogsz te még csak — ha ritkábban is — igazán dalolni, te őszi alkonyok kedves madara.

De tovább nem dicsérlek, csak hálás szívvel köszönöm szívedhez szóló könyvedet és minden szeretetemmel öllelek tégedet s a tiédet, Mártát duplán is ideértve.

Ősz felé a vizontlátásra!
Bpest 916 ápr. 27.

Sándorod

Gárdonyi Géza levelei.

1.

Kedves Miska.

Budapest, 1894 aug. 18

Itt küldök egy albumlapot. Irj rá kérlek valamit a körképről, ha nem is láttad. Szeretném alkalomadtán a lapokban közölni.

Levelt különben is régóta várok tőled. Mivel töltöd a nyarat? Én bizony semmi érdemes dolgot nem irtam egész nyáron. Nincs meg a hozzávaló nyugalom. Az igaz, hogy egész nyáron nem mehettem ki a falak közül, pedig, engem egy nyári kirándulás is termékenynyé tesz egész esztendőre.

Szervusz Miska

ölel

Gárdonyi

2.

Kedves Miska Barátom

Budapest, 1895 febr. 28.

Sok sok boldogságot és minden földi jót kívánok a házasságotokhoz és a kedves feleségednek ismeretlenül is jóindulatába ajánlom magamat. A mi a M. Hirlapot illeti, örülök, hogy megint munkatársa vagy. Meg is indítják biztonnyal, de én hiába szólok, de szólok, — nehogy azt értsd hogy nem szólok, mert Fenyő az intézkedő és ő készséggel megigéri ugyan, hogy *holnap* már megy a lap, de el is felejtí, s ha másnap kérdem, azt mondja, hogy intézkedett. Hát legjobb ha magad írsz: 1. hogy kéred a lapot, 2. hogy még nem jön, 3. hogy nem érted a kiadóhivatal rendtelenségét. Akkor aztán a lap megindul és megy újévig rendesen. Akkor megint megakad és újra kell a 3 levelet kezdeni.

A vers, amit hozzád irtam, vasárnap megjelent a M. Hirlapban és sok embernek tetszett. Ha akarod, ezt a számot elküldöm. Egyébiránt ugyanaz mindössze 2 sort kihuztam belőle, azután hogy *le a sárba*. Az értelmetlen volt. Azóta a piktorok már küldtek is egy ellenverset, de azzal várnak, hogy ha te esetleg felelsz, annak utána közlik.

Annak örülök, hogy feljöttök és én személyesen megismerem a legjobb barátomat a kit sohasem láttam, ámbátor előre lebusít az a gondolat, hogy nem beszélhetjük ki tetszésünkre magunkat. Ti fáradtak és kábultak lesztek az utazás gyötrelmeitől és az itteni zajtól, és valószínűleg nem lesztek olyan hangulatban a minő ahhoz, hogy két ilyen keserű lélek mint mi ketten, kibeszélhesse magát, szükséges.

Az Ujdióknak küldtél egy verset, a tél fölött kalitkában busuló madárról. Én nem láttam, de Pósa elmondta a verset betűről betűre emlékezetből. Mind a kettőnknek nagyon tetszett. Szép, kedves melegségű szomorúság van benne, a minőt csak te tudsz írni.

Szervusz. Igaz: tegnap kültém el a legújabb könyvemét. Ird meg ha elolvastad melyik rész tetszett és melyik nem tetszett. De őszinte légy, mert te nem vagy őszinte, mert te csak dicséretet mondtál eddig a dolgaimról és a hibát elhallgattad.

Kedves nődek kezét csókolom tisztellek szeretettel
Gárdonyi

A Magyar Körkép Társaság hivatalos levélpapírosán.

3.

Kedves Miskám

Köszönöm a szép fényképet. Okosan tetted, hogy azok számára, akik titeket szeretnek, életetek delén örökítettétek meg magatokat.

De nekem még egy fénykép kell Miska: egy lelki fénykép. Arra kérlek, írd le nekem a legszebb versedet: a Grand Caféban címűt. Jó papírosra írd, pergamenre, s ne szépen, de egy oldalára a papírosnak, hogy rámába lehesen foglalni.

Én ugyanis vagy itt Egerben, vagy mikor a fiam gazda lesz, s nála megtelepedek, egy szobát fényképekkel és kéziratokkal akarok megtölteni. Már szép gyűjteményem van, csak te hiányzol.

1903. II. 20

Ölel
Gárdonyi

4.

Kedves Miskám!

Köszönöm a verses könyvedet. Te ugyan az én verses könyvemről nem írtál véleményt, de ez engem nem akadályoz abban, hogy meg ne dicsérjelek. Az Esztetika című versed a legszebb. Ennek nagysága egy a Grand Caféban és a Salzburgi verseddel. Sokért nem adnám, ha megvolna a kézírata, de már nem merem kérni, hiszen a Grand Cafét is hiába kértem.

Örülök, hogy a kedved nem vesztetted el, mint én. Nekem a poezisban nincs szerencsém. A második könyv sikertelensége annyira elkedvetlenített, hogy azóta nem írtam egy betűt se. Pedig a próza nekem robot: soha nem örülök úgy egy regényemnek, mint négy jó verses sornak.

Kedves családdal együtt köszöntelek:

1904. XII. 11

Gárdonyi Géza

5.

Kedves Miskám!

Köszönöm a kéziratot. Csodálkozom, hogy nem ismered annak a versednek az értékét. Hát én megmondom neked: egy új írás van benne. Az új írás felszínre hozása a legnagyobb kincs, amit poeta cselekedhet, és csak

igazi poéta. Százával jelennek meg a verskötetek, amelyekben ezerszer megénekelt érzések vannak új szavakban foglalva. Ez az egy versed értékelő mérlegre téve lenyomja azt a verseskönyv-boglyát amit Arany óta összeirtak a magyar poeták. Ha több verset nem irtál volna, ez az egy is fentartaná a nevedet.

Te úgy fogod fel amikor ezt a versedet dicsérjük, mintha a többi versedet rosszaknak itélnék. Balgatag prédikátor! Hát amikor Petőfi Szeptember végén versét a legszebbnek mondjuk, polyvának itéljük-e a többit?

Hát még egyszer és százszor köszönöm a vers kéziratát. Minden érdemes írónktól volt kéziratom, csak tőled nem volt. Most, hogy ezt megkaptam tőled, mondhatom ez a legbecsesebb nekem valamennyi kézirat között. Csak azt sajnálom, hogy lila tentával van írva. A lila tinta nem állja a világosságot. Elfakul. Kénytelen vagyok fiókba tartani.

A könyvedet is megkaptam. Köszönöm. Ugy nézem legjobb az eddigiék között. *A fumei parton* fogott meg legjobban.

Örülnek, ha megírnád, hogy neked a kötetemben, amit legutóbb küldtem, tetszett-e valamelyik novellám? S melyik? Akármelyik, csak szalma mind a próza a vershez képest! Egy négy-soros szép vers többet ér, mint a világ minden prózája. Dehát mit csináljon a magamfajta mesterember? Nincs semmi egyéb jövedelem csak a betű. Éshát a prózát röffel mérik, a verset meg milliméterrel. Ha vagyonos ember volnék sohse irnék egyéb prózát, csak mikor neked írok levelet.

A kedves komaasszonynak add át kézsókomat. Az apróságokat csókolom. Ifjabb Mihálynak mellékelten küldök levelecskét.

908. I. 6.

Barátod
Gárdonyi

Azért felelek ily későn, mert a karácsonyi ünnepeket fekvé töltöttem. Sejtelmem sincs, hogy mi volt a bajom.

6.

Eger 908. VI. 14.

Kedves Miskám!

Sajnálattal olvasom, hogy hideglelés van rajtad. Szörnyű valami lehet egészségre szokott embernek, ha betegség éri! Ajánlom figyelmedbe, hogy egy szegedi orvos-ismerősöm, (valami Kőhegyi vagy Erőshegyi) mikor kilelte a hideg, őszintén megvallotta, hogy javasasszonyhoz fordult, úgy gyógyult meg. «Az ilyesmit a nép jobban érti, — mondotta nekem, — mert a leggyakoribb betegség a nép között, és csakis növényi orvossággal lehet gyógyítani.» Később, mikor elmúlt a baja, megmondta, hogy a javasasszony leánder-level-főzetet ajánlott neki. Hogy hány levelet? — azt már elfeledtem. De jó ha megpróbálsd egygyel, aztán kettővel. Tovább ne próbáld, mer mérges növény.

Én gyermekkoromban három éven át nyavalyogtam hideglelésben. Kilencz doktor és kilencz patika nem segített rajtam, mignem valami olyan lével gyógyítottak ki, amely hasonlít a pilseni sörhöz, de inkább még egyszer kiállom a hideglelést, hogysem megigyam.

Ami a naptárt illeti, ne kívánj új írást tőlem. Válassz az Én falumból vagy a Két menyasszonyból, vagy akármelyik könyvemből amilyet akarsz.

Ingyen adom a népnek a szívemmel együtt. De október óta nem irtam egy nyomtatott ivre valót: magam is Nyögő Mátyás vagyok. Ha még egy hétig jobbra nem fordul a sorsom, megyek Karlsbadba.

Eszembe jut, hogy a minap egy paraszt ember járt nálam, s kérte a *Huszar a mennyországban* című «könyvet». Tudod tán, hogy egy versem az. Hátha azt illesztenéd be a kalendáriumodba?

Meglepődve olvastam azt a gondolatodat, hogy szándékos volt Egerbe-ellátogatni. Persze neked is csak akkor vannak ilyen szándékaid, mikor a hideg lel. De ne is merd nekem megírni, hogy elhagyott a hideg, mert eszedbe juttatom a szándékodat.

Olvastad-e a legutóbbi könyvemet? Ha érdekel (az Isten rabjai) megküldöm. Nem érdemes ugyan elolvasni, de Felfaluban mindent elolvasnak az emberek.

Ölel:

Gárdonyi

A levél első két bekezdését közölte Szabolcska László id. könyvében.

7.

1909. I. 12.

Köszönöm Miskám a telegrammot. A *büdzsét* kommentár nélkül is megértettem.

Dehát mit háborogsz Tenger!? A Bort nagyobb üvöltés fogadta annak idején. És mégis él.

A mi dolgunk a munka. Az ő dolguk az ugatás.

Ölel:

Gárdonyi Géza.

8.

Kedves Poétám!

Köszönöm hogy a legújabb termésedet is megküldötted. Ebben is van egynehány olyan gyöngy, amelyen érezni a halhatatlanság illatát. Mily boldog te, hogy hallgattál szavamra: költészeted virágos kertjét nem adtad oda — legelőnek! Bár én is így tettem volna: most már hogy közel vagyok Szent Péter kilincséhez, bizony unalommal nézek életem munkájára. Mit ér az a sok történet, amit robotban összefirkáltam! Elolvassák s elvetik. Csak a dal szép, a dal örök!

Szeretettel köszönt barátod.

[1916.] Eger, apr. 30.

Gárdonyi

A levél évét a postabélyegző adja meg.

Közli: CSÁSZÁR ELEMÉR.